

ROMÂNIA
TRIBUNALUL BOTOȘANI
SECȚIA A II-A CIVILĂ, DE CONTENCIOS ADMINISTRATIV ȘI FISCAL
Dosar nr. 17351/193/2014

ÎNCHEIERE

Ședința publică din data de 20 septembrie 2016

Instanța compusă din :

PREȘEDINTE - ...

JUDECĂTOR - ...

GREFIER - ...

Pe rol judecarea cauzei privind apelul declarat de către **apelanta - pârâtă ...**, în contradictoriu cu **intimații - reclamanți ... și ...**, împotriva sentinței civile nr. 9643, din data de 23 octombrie 2015, pronunțată de Judecătoria Botoșani, județul Botoșani, în dosar nr. 17351/193/2014, având ca obiect - acțiune în constatare. -

La apelul nominal făcut în ședința publică, se prezintă avocat ..., pentru unitatea apelantă - pârâtă, prezent fiind și intimatul - reclamant ..., lipsind intimata - reclamantă ...

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefier, după care, avocat ..., pentru apelanta - pârâtă, având cuvântul asupra condițiilor de admisibilitate a sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție învederează instanței că, în speță, nu sunt aduse elemente de noutate, solicitând respingerea solicitării făcută în acest sens de către intimatul - reclamant, ca fiind inadmisibilă și neîntemeiată.

La rândul său, intimatul - reclamant ..., formulează concluzii de admitere a sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept referitoare la interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 4 din Legea nr. 193/2000, raportat la prevederile art. 3 alineat 1 din Decretul nr. 167/1958. Mai învederează și faptul că, în cauză, sunt date toate condițiile de admisibilitate ale unei astfel de sesizări, iar elementul de noutate îl constituie și situația că, până la momentul de față Înalta Curte de Casație și Justiție nu s-a pronunțat asupra chestiunilor de drept invocate, fiind date condițiile prevăzute de art. 519 - 521 din Noul Cod de procedură civilă.

INSTANȚA,

Asupra sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarelor chestiuni de drept, în cauza de față, constată următoarele:

I. Situația de fapt și obiectul cererii.

Prin sentința civilă nr. 9463, din data de 23 octombrie 2015, pronunțată de Judecătoria Botoșani în dosar nr. 17351/193/2014, s-a respins prescripția dreptului la acțiune în ceea ce privește capetele de cerere referitoare la nulitatea contractului de credit și restituirea prestațiilor, iar pe fond s-a admis acțiunea precizată, având ca obiect acțiune în constatare formulată de reclamanții ... și ..., în contradictoriu cu pârâta ... S-a constatat caracterul abuziv al clauzelor prevăzut de art. 9 lit. b) și e) din

contractul de credit nr. 2008632326, din data de 08.08.2008, referitoare la comisionul de administrare și la comisionul de urmărire riscuri și s-a dispus eliminarea acestor clauze, pârâta fiind obligată să restituie reclamantilor suma de 186 EUR, cu titlu de comision de administrare și suma de 1039,5 EUR, comision de urmărire riscuri.

Totodată, s-a luat act de renunțarea reclamantilor la judecarea capătului de cerere referitor la nulitatea clauzei prevăzută de art. 6 din contract.

Pentru a pronunța această hotărâre prima instanță, în urma analizării actelor și lucrărilor din dosar, prin prisma dispozițiilor legale incidente a respins excepția prescripției dreptului material la acțiune cu motivarea că sancțiunea aplicabilă în cazul constatării caracterului abuziv al unei clauze, în temeiul dispozițiilor Legii nr. 193/2000 este nulitatea absolută care poate fi invocată oricând, fie pe cale de acțiune, fie pe cale de excepție, fiind imprescriptibilă extinctiv.

Pe fond, prima instanță a reținut că prin contractul de credit bancar nr. 2008632326 din data de 08 august 2008 (filele 5-9 dosar fond) încheiat între reclamantii ... și ... cu pârâta ... prin ... s-a obținut un credit pentru nevoi personale în sumă de 4950 EUR rambursabil în termen de 84 de luni cu o dobândă variabilă de 12,4 % pe an și un DAE la data semnării contractului de 20,84 % pe an.

Pentru acest contract s-a emis un grafic de rambursare (filele 10-12 dosar fond) prin care s-a stabilit suma totală lunară rambursabilă respectiv: rata credit, dobândă, comision de administrare de 2,48 EUR lunar și comision de risc în quantum lunar de 13,86 EUR.

Prin clauza contractuală stipulată la art. 9 lit. b din contractul de credit încheiat, s-a prevăzut că pentru creditul pus la dispoziție banca percepe un comision de administrare de 2,48 EUR lunar reprezentând un procent de 0,05% din valoarea creditului contractat iar la pct. 9 lit. c s-a prevăzut ca banca să perceapă un comision de urmărire riscuri în quantum de 13,86 EUR lunar, reprezentând un procent de 0,28 % din valoarea creditului acordat.

Procedând la verificarea condițiilor în care a fost încheiat contractul de credit pentru persoane fizice nr. 2008632326 din 8 august 2008, prima instanță a constatat că acestea intră sub incidența Legii nr. 193/2000 întrucât împrumutații ... și ... au calitatea de consumatori iar banca pe aceea de comerciant.

Prima instanță a reținut că potrivit dispozițiilor art. 1 alin. 3 din Legea nr. 193/2000 se interzice comercianților stipularea de clauze abuzive în contractele încheiate cu consumatorii iar potrivit dispozițiilor art. 4 din aceeași lege „o clauză contractuală care nu a fost negociată direct cu consumatorii va fi considerată abuzivă dacă, prin ea însăși sau împreună cu alte prevederi din contract, creează în detrimentul consumatorului și contrar bunei-credințe, un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților”.

Cât privește prima condiție potrivit dispozițiilor legale, o clauză contractuală va fi considerată ca nefiind negociată direct cu consumatorul dacă aceasta a fost stabilită fără a se da posibilitatea consumatorului să influențeze natura ei, cum ar fi contractele standard preformulate sau condițiile generale de vânzare practicate de comercianți.

Prima instanță a constatat că niciuna din prevederile contractului încheiat între părți, respectiv cea privind stabilirea comisionului de urmărire riscuri și comisionul de administrare ce vor fi analizate în cauză, nu au fost negociate direct cu consumatorii în sensul dispozițiilor legale menționate având în vedere că acest contract este standard preformat.

Ori, pentru a fi abuzive, clauzele nenegociate trebuie să nu creeze în detrimentul consumatorului și contrar bunei-credințe un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților.

Raportat la dispozițiile legale incidente în cauză, prima instanță a constatat că în momentul în care a fost încheiat contractul de credit nr. 2008632326 din data de 08 august 2008, reclamantii consumatori au acționat de pe o poziție inegală în raport cu banca fără ca aceștia să poată modifica sau înlătura vreuna din aceste clauze.

Deși banca pârâtă pretinde că reclamantii au avut cunoștință de clauzele contractuale la care au achiesat de bună voie, prima instanță a reținut că pârâta, în calitate de comerciant, nu a făcut nicio dovadă a negocierii la data încheierii contractului a comisionului de urmărire riscuri și a celui de

administrare în condițiile în care conform art. 4 alin. 3 din Legea nr. 193/2000 sarcina probei revine pârâtei.

În lipsa dovezii negocierii acestor clauze, prima instanță a considerat ca fiind îndeplinită condiția „lipsei de negociere” prevăzută de art. 4 alin. 2 din Legea nr. 193/2000.

Cu privire la comisionul de urmărire riscuri perceput lunar de 13,86 EUR s-a constatat acesta este calculat prin raportare la valoarea inițială a creditului acordat, reprezentând un procent de 0,28% din valoarea totală a creditului, aceeași situație existând și pentru comisionul de administrare perceput lunar de către bancă în cuantum de 2,48 EUR care reprezintă un procent de 0,08 % din valoarea creditului contractat.

După cum se poate observa, banca prin stipularea unor astfel de clauze a mărit artificial costul creditului, disimulând de fapt un procent consistent de dobândă și a creat în detrimentul reclamanților un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților contrar cerințelor bunei credințe.

S-a mai reținut că prin aceste clauze pârâta a urmărit să pună în sarcina reclamanților toate riscurile contractuale posibile și viitoare deci incerte, fără posibilitatea restituirii sumelor încasate cu acest titlu în cazul în care riscurile respective nu s-ar produce până la scadență, în această situație regăsindu-se reclamanții care și-au achitat lunar obligațiile fără nicio întârziere.

Astfel se ajunge la o îmbogățire fără justă cauză a pârâtei care generează un dezechilibru semnificativ pentru părți.

Apreciind că aceste comisioane nu fac parte nici din prețul și nici din obiectul principal al contractului după cum susține pârâta deoarece prețul contractului este prevăzută la art. 1 din contract și având în vedere că probatoriul administrat în cauză confirmă îndeplinirea cumulativă a tuturor condițiilor prevăzute de art. 4 alin. 1 din Legea nr. 193/2000, prima instanță a admis această acțiune și a constatat caracterul abuziv al clauzelor contractuale prevăzute de art. 9 lit. b și lit. e referitoare la comisionul de administrare și respectiv de urmărire riscuri și drept consecință au fost înlăturate din contract.

Ca urmare a constatării caracterului abuziv al clauzelor menționate anterior, prima instanță a dispus obligarea pârâtei la restituirea către reclamanți a sumelor încasate cu titlu de comision de administrare în cuantum 186 EUR și comision de urmărire riscuri în cuantum de 1039,5 EUR, reținând caracterul retroactiv al efectelor, plata devenind nejustificată.

Împotriva acestei sentințe a formulat apel pârâta ..., solicitând admiterea apelului, modificarea hotărârii atacate în sensul respingerii în totalitate a cererii de chemare în judecată, ca neîntemeiată, cu obligarea reclamanților la plata cheltuielilor de judecată.

Criticile formulate au vizat modul în care instanța de fond a soluționat excepția prescripției dreptului material la acțiune, precum și fondul cauzei, reiterându-se și dezvoltându-se, în esență, apărările și argumentele din întâmpinarea depuse la instanța de fond.

Referitor la excepția prescripției dreptului la acțiune s-a arătat că astfel cum s-a statuat și în doctrină, nulitatea ce intervine în cazul cererii de constatare a caracterului abuziv al clauzelor contractuale este una relativă, interesul ocrotit fiind unul privat, al consumatorului, dintr-un contract de credit determinat, iar nu unul public.

Perioada în care o astfel de acțiune, prin care se tinde la anularea clauzelor contractuale este de trei ani, conform art. 3 alineat 1 din Decretul nr. 167/1958, termen suficient de îndelungat pentru a permite consumatorului să sesizeze discrepanța dintre condițiile în care a crezut că a contractat și condițiile pe care banca le aplică în fapt, fiind mai mult decât firesc ca pasivitatea consumatorului timp de trei ani de zile să fie sancționată prin aplicarea prescripției. În ceea ce privește restituirea prestațiilor s-a susținut că în conformitate cu prevederile art. 12 din Decretul nr. 167/1958 „în cazul când un debitor este obligat la prestațiuni succesive, dreptul la acțiune cu privire la fiecare din aceste prestațiuni se stinge printr-o prescripție deosebită. Ca atare, având în vedere că aceste aspecte, orice pretenții ale reclamanților pentru fiecare perioadă cuprinsă între momentul perfectării contractului și împlinirea termenului de 3 ani înainte de introducerea prezentei acțiuni trebuiau respinse de instanța de fond, dreptul la acțiune fiind prescris.

Cu privire la excepția prescrierii dreptului material la acțiune intimată - reclamantii prin întâmpinarea depusă au arătat următoarele:

- consecința constatării caracterului abuziv al unor clauze din contractul de credit este echivalentă cu constatarea nulității absolute a acestora, nefiind aplicabilă sancțiunea existentă în cazul nulității relative și anume cea a anulării clauzei respective;
- nefiind vorba de o nulitate relativă, nu sunt aplicabile dispozițiile art. 3 alineat 1 din Decretul nr. 167/1958, nulitatea absolută putând fi invocată oricând, dreptul la acțiune neputând a fi apreciat ca prescris așa cum susține apelanta.

II. Tribunalul constată admisibilitatea sesizării conform cu prevederile art. 519 din Noul Cod de procedură civilă, din următoarele motive:

- problema de drept ridicată nu formează obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, conform evidențelor Înaltei Curți de Casație și Justiție consultate la data de 20 septembrie 2016.
- problema de drept enunțată este nouă, deoarece prin consultarea jurisprudenței s-a constatat că asupra acestei probleme Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat printr-o altă decizie;
- de lămurirea modului de interpretare și aplicare a dispozițiilor art. 1 alineat 1 din Decretul nr. 167/1958, raportat la prevederile art. 4 din Legea nr. 193/2000 depinde soluționarea pe fond a cauzei.

III. Punctul de vedere al părților cu privire la dezlegarea chestiunii de drept:

Intimatul - reclamant prin punctul de vedere depus la dosar (fila 57 dosar), apreciază că este admisibilă sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, întrucât de modul de interpretare și aplicare a dispozițiilor art. 4 din Legea nr. 193/2000, raportat la prevederile art. 3 alineat 1 din Decretul nr. 167/1958 depinde soluționarea cauzei. Subliniază că sub acest aspect unele instanțe de judecată au reținut că finalitatea constatării caracterului abuziv al unor clauze este echivalentă cu constatarea nulității absolute a acestora, astfel încât au dat eficiență principiului potrivit căruia quod nullum est, nullum producit effectum dispunând restituirea prestațiilor sumelor încasate cu titlu de comisioane și dobânzi încasate necuvenit, dreptul de a solicita restituirea sumelor achitate cu acest titlu fiind considerat imprescriptibil, în timp ce alte instanțe au considerat chiar și dacă clauzele privind comisioanele și dobânda bancară (variabilă), sunt considerate abuzive, restituirea prestațiilor/sumelor încasate necuvenit cu titlu de comisioane și dobânzile bancare sunt supuse termenului de prescripție de trei ani, dispunând restituirea acestor prestații anterior introducerii cererii de chemare în judecată, respectiv trei ani, conform dispozițiilor art. 3 din Decretul nr. 167/1958.

Apelanta ..., prin punctul de vedere depus arată că, în actuala formulare a dispozițiilor art. 520 din Noul Cod de procedură civilă, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție reprezintă un apanaj exclusiv al completului de judecată cu soluționarea cauzei și aplicarea dispozițiilor legale incidente în cauză. A admite legitimarea procesuală a părților dincolo de litera și spiritul normei procesuale civile echivalează cu o nesocotire flagrantă a modificărilor legislative intervenite.

În subsidiar, s-a arătat că, solicitarea de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție este nefondată, din perspectiva îndeplinirii condițiilor legale de admisibilitate expres și limitativ prevăzute de art. 519 din Noul Cod de procedură civilă.

IV. Punctul de vedere motivat al completului de judecată.

Norma de drept care urmează a fi supusă dezlegării Înaltei Curți de Casație și Justiție este art. 1 alineat 1 din Decretul nr. 167/1958 care prevede că: „Dreptul la acțiune, având un obiect patrimonial, se stinge prin prescripție, dacă nu a fost exercitat în termenul stabilit de lege.

Relevante pentru analiza problemei de drept puse în discuție sunt și dispozițiile art. 2, 7 alineat 1 și 12 din Decretul nr. 167/1958.

Aceste texte prevăd următoarele:

Art. 2 „Nulitatea unui act juridic poate fi invocată oricând, fie pe cale de acțiune, fie pe cale de excepție”.

Art. 7 alineat 1.

„Prescripția începe să curgă de la data când se naște dreptul la acțiune sau dreptul de a cere executarea silită”.

Art. 12.

„În cazul când un debitor este obligat la prestații succesive, dreptul la acțiune cu privire la fiecare dintre aceste prestații se stinge printr-o prescripție deosebită”.

Opinia completului de judecată este că acțiunea în restituirea prestațiilor este prescriptibilă, fiind o acțiune patrimonială, iar termenul de prescripție începe să curgă de la data la care a rămas definitivă hotărârea judecătorească prin care s-a constatat caracterul abuziv (nulitatea absolută) a clauzelor.

În sensul că acțiunea în restituirea prestațiilor este prescriptibilă este și doctrina juridică: *“Acțiunea în nulitate, prescriptibilă sau imprescriptibilă după cum nulitatea este relativă sau absolută, nu se confundă cu acțiunea în restituirea, totală sau, după caz, parțială a prestațiilor executate în temeiul unui act juridic care ulterior a fost desființat. Această din urmă acțiune, având un obiect patrimonial, este întotdeauna prescriptibilă (art. 1 alin. 1 din Decretul 167/1958), încadrându-se lato sensu în acțiunile bazate pe îmbogățirea fără justă cauză”* (Gabriel Boroș, Drept civil. Teoria Generală, editura All Educational S.A., pg.216).

În cadrul Tribunalului Botoșani există mai multe opinii în ceea ce privește problema de drept pusă în discuție.

Astfel, într-o opinie se consideră că pretențiile reprezentând restituirea sumelor achitate de consumatori în executarea obligațiilor contractuale derivate din clauzele abuzive sunt imprescriptibile, în considerarea faptului că sancțiunea aplicabilă stipulării de către profesioniștii de clauze abuzive în contractele încheiate cu consumatorii este nulitatea absolută (Decizia civilă nr. 1470, din data de 28 iunie 2016, pronunțată în dosar nr. 527/39/2015).

Într-o altă opinie, acțiunea în restituirea prestațiilor fiind o acțiune patrimonială este prescriptibilă, așa cum prevedea art. 1 alineat 1 din Decretul nr. 167/1958, iar termenul de prescripție începe să curgă de la data la care consumatorul a executat prestația în baza clauzei considerată abuzivă (Decizia nr. 408, din data de 15 martie 2016, pronunțată în dosar nr. 1443/222/2014).

Există și a treia opinie, opinia completului de față, în sensul că acțiunea în restituirea prestațiilor este prescriptibilă, fiind o acțiune patrimonială, iar termenul de prescripție începe să curgă de la data la care a rămas definitivă hotărârea judecătorească prin care s-a constatat caracterul abuziv (nulitatea absolută) a clauzelor (Decizia nr. 834, din data de 29.09.2015, pronunțată în dosar nr. 9823/193/2014).

Jurisprudența națională relevantă:

Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 992, din data de 13 martie 2014, pronunțată în dosar nr. 19419/118/2010.

**PENTRU ACESTE MOTIVE,
ÎN NUMELE LEGII,
D I S P U N E :**

În temeiul art. 520 (1) din Noul Cod de procedură civilă sesizează Înalta Curte de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarelor chestiuni de drept:

- 1) dacă acțiunea în restituirea prestațiilor efectuate în baza unui act juridic (clauze din contract) constatat ca fiind nul absolut este prescriptibilă din punct de vedere extinctiv prin raportare la prevederile articolului 1 alineat 1 din Decretul nr. 167/1958?
- 2) în cazul în care răspunsul la prima întrebare este pozitiv (adică acțiunea în restituirea prestațiilor este prescriptibilă din punct de vedere extinctiv), de când începe să curgă termenul de prescripție?

Suspendă judecata apelului până la pronunțarea hotărârii prealabile conform dispozițiilor art. 520 (2) din Noul Cod de procedură civilă.

Pronunțată în ședința publică din data de 20 septembrie 2016.

PREȘEDINTE,

JUDECĂTOR,

GREFIER,